

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на Зоран Койчич,

докторант в програмата по философия с преподаване на английски език

на тема: Ориентираният към действие метод във философското
консултиране

Дисертационният труд е в обем от 197 страници, разделен на увод, четири глави, заключение и библиография. Тя съдържа 123 заглавия на латиница, което е напълно достатъчно да засвидетелства сериозния характер на изследването. Основната рамка на дисертацията е тази на практическата философия, от която, според автора, съвременното общество има належаща нужда. Основната цел е да се изследва един конкретен метод на практическото философстване, който е плод на разработките и опита на дисертанта – ориентираният към действие метод (Performance oriented method). Както се отбелязва в увода, „Основната цел на настоящата дисертация е да предложи нов метод за ФК, нов подход при самоанализирането, при който се употребяват философски знания и някои антични реторически елементи, за да предоставят структура и смисъл на тези, които искат да разрешат своите проблеми.“ (Автореферат, с. 4)

Първата глава дискутира теоретичната рамка на философското консултиране и природата на последното. Проследена е накратко историята на направлението „философска практика“ с акцент върху вижданията на някои по-важни автори като Герд Ахенбах и Лу Маринов. Разгледани са основните практики на направлението в техните индивидуални и групови варианти, като най-популярен от последните е френското „философско кафе“ (има се предвид и кафенето като топос на практиката). Най-важният индивидуален подход на свой ред е

философското консултиране. Оригиналната дефиниция, предложена от автора, гласи, че то е „диалектически процес между философ и негов клиент, при който те заедно поставят под въпрос и изследват идеи, проблеми на самите клиенти, посредством диалог, целящ намиране на решение или поне търсене на причините за проблемите“. (С. 31 от дисертацията). За да опише наложилите се в най-голяма степен подходи на философското консултиране, авторът е използвал не само текстове, а и видеофилми в Интернет и другаде. Особено внимание се отделя на въпроса в какво се сестои философският характер на философското консултиране, за разлика от психологическото и психотерапевтичното. Отговорът трябва да се търси в природата на понятията, които вършат основната работа във философското консултиране: „Понятия като самоанализиране, изследване, критическа нагласа, анализ на светоглед — всички те попадат в полето на философията (или винаги, когато стане дума за философия) както в миналото, така и в съвременното.“ (с. 9 на автореферата). Потърсен е и отговор на главните критики, отправяни към философското консултиране, свързани с ролята на философия като съветник и със способността или неспособността да се нанесе вреда на клиента. Доколкото философското питане повишава автономията и отговорността на участниците, дотолкова авторът смята, че този метод ще се радва на цветущо бъдеще.

Втората глава е посветена на възгледите на онези философски, изградили европейската традиция, които по един или друг начин са предусетили или допринесли за развитието на философските практики към съветване/консултиране. Като се започне от Сократ и Платон, мине се през стоиците и се стигне до съвременните философи (да спомена само някои: Левинас, Фуко, Ахенбах, Бубер, Марсел и Сартр) се очертава един постоянен поток от опити да се намери жизнено-светово приложение на

иначе абстрактните и често спекулативни философски плодове. Грижата за Аза, провъзгласена от Фуко, е обект на отделна секция, защото в най-голяма степен изразява целите на философското консултиране – личностна промяна.

Третата глава описва същността на ориентирания към действие метод. Тук се обосновава неговата насоченост към практически резултати със средствата на съвременната аналитична философия и някои елементи от реториката. По аналогия с възникването на философията при прехода от мит към логос се конструират и първите фази на общуването между философи и клиент: клиентът разказва своята история или мит, а философът му помага да открие логиката или логоса в нея и да се добере до истината. Реторическите елементи, които се използват като маркери за следващите фази на диалога, са *inventio* (съставянето на темата), *elocutio* (генерирането и разгръщането на стила), *dispositio* (въвеждане на ред в изложението), *memoria* (запаметяване) и *actio* (в реториката – изнасяне на речта пред слушатели, а във философското консултиране – предприемането на стъпки за промяна на ситуацията на клиента). Така се структурира консултативната сесия. Както отбелязва авторът, „Трябва да сме наясно, че, първо, философското консултиране е услуга, при която на клиентите не бива да се обещава сигурни решения, нито да се поддържа тезата, че философското консултиране може да предложи всички възможни решения.“ (с. 20 на автореферата) В секцията се предлага философското консултиране да бъде представяно като професия, която е помощна в изследване на проблеми, а не е самото им решение. В заключителната част за ориентирания към действие метод се акцентира на това, че клиентите са тези, които следва да работят по конкретните проблеми в собствения им живот. Като последваща рефлексия, секция 3.5. на главата се занимава с обсега на новопредложения метод и неговите

граници. Той се ситуираща най-вече в етиката, като се предлага и нов термин за изразяване на връзката на философията с живота – биософия. Лично аз съм против подобни конструкции, защото те замъгляват редица важни аспекти на съдържанието, което реферират, но това е съвременната тенденция за общуване – търсене на съкращения и абривиатури.

В четвърта глава се описват и анализират пет конкретни сесии с реални клиенти. Това се прави, за да се извърши конкретен анализ на практическата работа на ориентирания към действие метод. Резултатите от анализа позволяват обобщаване на основните характеристики на метода и по-прецизното му структуриране. Конкретните случаи са емпирично свидетелство за необходимостта от присъствието на всички пет елемента, за да получим завършена сесия и, най-важното, изменение в ситуацията на клиента. В главата е предложена и рефлексия за евентуалното бъдеще на този метод с акцент върху засилване на добрите му страни и неутрализиране на слабостите.

Заклучението систематизира резултатите и изразява убедеността на автора, че приложеният от него интердисциплинен подход в конструирането на оригинален метод за философско консултиране е възможен и полезен. Съгласна съм с автора, че по-голямата цел на дисертацията е да даде тласък на подобряването на човешкия живот благодарение на акумулирането на мъдрост целенасочено и методично.

Езикът на дисертацията е ясен, тезите са отчетливи и добре защитени. Общото впечатление е за един добре промислен и изстрадан текст. Авторефератът предава добре съдържанието на дисертацията. Съгласна съм с посочените приноси. Нямам общи публикации с дисертанта.

Заклучение: предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „доктор по философия“ на Зоран Койчич, за което ще гласувам убедено с „да“.

София, 18.06.2019 г.

Проф. дфн Анета Карагеоргиева